

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie ze skargi H. M.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn.
I ACa 287/23,

z udziałem Skarbu Państwa Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 2 lipca 2025 r.,

oddala skargę.

Paweł Czubik Tomasz Demendecki Mirosław Sadowski

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 7 stycznia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), H. M. (dalej: „Skarżący”) reprezentowana przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, wniosła do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wnosząc o:

- 1) stwierdzenie przewlekłości postępowania sądowego toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu, w sprawie o sygn. akt I ACa 287/23,
- 2) zasądzenie na rzecz skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 20.000,00 zł.

W uzasadnieniu skargi wskazano m.in., że w toku postępowania, którego dotyczy skarga, w maju 2023 r. powodowie wnieśli o przeprowadzenie kilku dowodów celem wykazania okoliczność mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a nadto mając na uwadze przedmiot postępowania i fakt toczącej się egzekucji z nieruchomości wnieśli również o udzielenie zabezpieczenia. Wskazał, że do dnia wniesienia skargi za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego, tj. 4 grudnia 2023 r., nie rozpoznano wniosków dowodowych oraz wniosku o zabezpieczenie.

Pismem z dnia 20 lutego 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu zgłosił swój udział w sprawie oraz wniośł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1725; dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego

w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Na znaczenie sprawnego rozstrzygania sporów sądowych, jako jednego z elementów zagwarantowanego konstytucyjnie prawa do sądu, zwraca się uwagę w literaturze (S. Pikulski, J. Szczechowicz, Ludzki wymiar prawa a przewlekłość postępowania sądowego (w:) Księga Jubileuszowa Profesora Tadeusza Jasudowicza, Toruń 2004, s. 353 i n.).

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Jednocześnie jednak ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22;

z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Należy także nadmienić, że jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że nie naruszono w niej prawa do sądu w aspekcie rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Akta sprawy po uchyleniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sygn. akt I ACa 10/19 wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2022 r. sygn. II CSKP 225/22 (t. IV k. 603) i przekazaniu sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania zwrócone zostały do Sądu Apelacyjnego w dniu 1 lutego 2023 r. (t. IV k. 606). Rozprawa wyznaczona została na 18 maja 2023 r. (t. IV k. 609). W tym dniu rozprawa się odbyła i sprawa została skierowana na posiedzenie niejawne w celu rozpoznania wniosków powodów, które zostały złożone w piśmie procesowym 15 maja 2023 r. (t. IV k. 642-643, 645-647). Pozwany udzielił odpowiedzi w piśmie procesowym z 5 czerwca 2023 r. (t. IV k. 666-667). Zarządzeniem z dnia 19 października 2023 r. została wyznaczona kolejna rozprawa na 7 grudnia 2023 r. (t. IV k. 705). W dniu 4 grudnia 2023 r. powodowie złożyli wnioski o wyłączenie sędziów (t. IV k. 728-732). W dniu 7 grudnia 2023 r. odbyła się rozprawa, która w związku z wnioskiem o wyłączenie sędziów została odroczone (t. IV k. 740-741). Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2024 r. zostały rozpoznane wnioski dowodowe powodów (t. IV k. 775). Postępowanie w sprawie wyłączenia sędziów toczyło się do dnia 28 sierpnia 2024 r. Pierwsze postanowienie zapadło w dniu 20 grudnia 2023 r. i zostało zaskarżone przez powodów (t. V k. 848-849), czego konsekwencją było kolejne postanowienie w dniu 17 czerwca 2024 r. oddalające zażalenie (t. V k. 864). Akta sprawy po sporządzeniu uzasadnienia drugiego postanowienia z dnia 17 czerwca 2024 r. zostały przekazane do dalszego prowadzenia pod koniec sierpnia 2024 r. Na dzień 7 listopada 2024 r. została wyznaczona rozprawa (t. V k. 872), która się odbyła

(t. V k. 876). Postanowieniem z dnia 27 grudnia 2024 r. umorzono postępowanie zabezpieczające z wniosku powodów o udzielenie zabezpieczenia (t. V k. 923). W dniu 27 grudnia 2024 r. nastąpiło ogłoszenie wyroku (t. V k. 926-927).

Analiza powyższej sekwencji zdarzeń (czynności procesowych) pozwala stwierdzić, że od chwili wpływu sprawy do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu celem jej ponownego rozpoznania (w dniu 1 lutego 2023 r.) do dnia wydania wyroku w dniu 27 grudnia 2024 r. upłynęło blisko dwa lata. Wskazać jednak należy, iż w sprawie sukcesywnie wykonywane były czynności. Przede wszystkim, pierwszy termin rozprawy wyznaczony został już na termin 18 maja 2023 r., tj. około dwa i pół miesiąca od wpływu sprawy celem jej ponownego rozpoznania. Następnie strona powodowa składała wnioski w zakresie przedmiotu postępowania oraz o wyłączenie sędziów wyznaczonych do sprawy. Należy mieć na uwadze, iż organizacyjny etap postępowania w zakresie przede wszystkim wniosków, które wymagają rozpoznania w innym składzie niż wyznaczony, a następnie ich rozpoznanie, w tym także rozpoznanie kolejnego w postaci zaskarżenia, stanowi czasochłonny proces, który w sposób naturalny wydłuża tok postępowania, które jednakże zostało przeprowadzone w przedmiotowym postępowaniu w sposób stosunkowo sprawny, a przede wszystkim skuteczny.

W aprobowanym w judykaturze Sądu Najwyższego stanowisku Sądu Apelacyjnego w Krakowie wyrażonym w postanowieniu z dnia 1 października 2020 r., II S 6/08 (KZS 2008/11/70), wskazano, że niezwłoczne rozstrzygnięcie sprawy nie jest możliwe ani ze względów organizacyjnych, ani nie byłoby to rozsądne wobec konieczności zapoznania się sędziów z materiałami sprawy, czasu dla ich rozważenia i podjęcia decyzji, wreszcie jej uzasadnienia. Chodzi o to, aby czynności te zabierały odpowiednią ilość czasu, to jest odbywały się bez zbędnej zwłoki, która wskazywałaby na bezczynność sądu lub bezproduktywność jego działań.

Nawiasem, interpretując ustawę o skardze na przewlekłość postępowania poprzez pryzmat przepisów Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), stanowiących jej podstawową perspektywę interpretacyjną (art. 1 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość; zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18),

przyjąć należy, że zasadniczym celem skargi na przewlekłość postępowania jest zapewnienie ochrony uczestnikom postępowania sądowego przed ekscesywnymi opóźnieniami proceduralnymi. Jednocześnie przyjmuje się, że właściwa reakcja na przewlekłość postępowania obejmuje obok stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, podjęcie adekwatnych środków dla usunięcia skutków przewlekłości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). W sposób oczywisty, cel ten nie może zostać zrealizowany w sytuacji, gdy postępowanie, którego dotyczy skarga, zostało zakończone, co też ma miejsce w sprawie niniejszej, bowiem w sprawie w dniu 27 grudnia 2024 r. zapadł wyrok.

Na marginesie, w zakresie argumentacji skarżącej wskazać należy, iż w zakresie skargi na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy ocenia działania sądu właściwego podejmowane w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a nie zaś terminowość rozpoznawania wniosków stron składanych w toku tego postępowania.

Całokształt okoliczności sprawy wskazany powyżej przesądza o braku beczynności Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, w sprawie o sygn. akt I ACa 287/23 i skutkuje oddaleniem skargi wraz z wszystkimi jej wnioskami szczegółowymi.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, orzekł jak w sentencji postanowienia.

Paweł Czubik Tomasz Demendecki Mirosław Sadowski

[MWR]

[a.ł]

